

Tüketim Toplumunda Tüketim Metaforu Olarak Zaman ve In Time Filmi Üzerine Sosyolojik Analiz

DOI: 10.26466/opus.484533

*

Ali Ulvi Özbey*

* Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fak., Sosyoloji Bölümü, Bingöl /Türkiye
E-Posta: aliulviozbey@hotmail.com ORCID: [0000-0002-7880-8312](https://orcid.org/0000-0002-7880-8312)

Öz

Tüketim, sosyolojik bir olgu olmaktan çıkıp kendisi de bir tüketim nesnesi haline geldiğinden beri, yörüngesine aldığı ve tükettiği her şey eriyip giden ve tıpkı zaman gibi geri döndürülemeyen nesnelere haline gelmiştir. Tüketimde temel mantık üretim sonrası talep üzerine yeniden üretim ve üretileni tekrar tüketmektir. Sanayi devrimi sonrası sanayi toplumu bu mantık üzerine inşa edildikten sonra dünya yeni bir şekil almış oldu. Çoğu zaman daha az çalışan ama ihtiyacımdan fazla tüketen, tüketmeyi bir kültür ve bir kimlik haline getiren bireyler topluluğu ortaya çıkmıştır. Yaşamın ve yaşam ile değer bulan her şeyin dışarıdan bir görüntüsünü izlediğimizde tüketimin ve tekno-toplumların hayatın her ögesini nasıl bir tüketim nesnesi haline getirdiğini daha iyi gözlemlemekteyiz. In Time filmi de bu tüketim davranışlarını beyaz perde aracılığıyla seyrimize sunmakta ve zamanın gelecekte bilinmeyen bir dünyada tasvir edilmesine rağmen şimdiye sıkıştırılmasını konu edinmektedir. Bu çalışmada her ne kadar sosyolojik analizden yola çıkılarak ifade edilmeye gidilse de diğer disiplinlerin bakış açısı da çalışmamıza konu edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Tüketim, zaman, in time, film, analiz.*

Sociological Analysis of Time and In Time Movie As The Metaphor of Consumption In Consumption Society

*

Abstract

Since consumption has become a sociological phenomenon and itself becomes a consumption object, everything that it has taken or consumed into orbit has become objects that melt away and become irreversible, just like time. The basic logic in consumption is to reproduce the reproduction and reproduction on demand after production. After the industrial revolution, after the industrial society was built on this logic, the world took a new shape. The community of individuals, who often consume less than their needs, and which consume consumption as a culture and identity, has often emerged. When we follow an external view of everything that finds value in life and life, we better observe how consumption and techno-societies have turned every element of life into an object of consumption. The In Time movie presents these consumption behaviors through the white screen, and it is subject to the fact that the time is being compressed in the future even though it is depicted in an unknown world in the future. In this study, the point of view of other disciplines has been the subject of our study even though it is expressed by sociological analysis.

Keywords: *Consumption, time, in time, movie, analysis.*

Giriş

Zaman nedir? Bu soruyu yaşamımız boyunca sorarız kendimize ve yanıtlarımız döneme ve içinde bulunduğumuz koşullara göre değişiklik gösterebilir. Zira bu soru sadece gündelik yaşamın bir sorunsalı olmayıp kavram felsefe, sosyoloji, antropoloji, fizik v.b. farklı disiplinler arasında da tartışma konusu olagelmıştır.

Günümüz kapitalist dünyasında, zaman para demektir, ya da denildiği gibi “vakit nakittir”. Kapitalizmin hüküm sürdüğü dünyada koşuştururken, dakikalarını para ile ölçerek zamanı değerlendirmek isterler zira sistemin onlardan beklediği ve istediği tam da budur. Bu perspektiften bakarak yapay bir zaman pistinde, insanların yarış atları gibi birbiriyle yarışırıldığına şahit olmaktayız. Doğru zamanda “doğru yerde” olmak düzenin vatandaşlarından beklediği en önemli şartların başında gelmektedir. İşe geç kaldığın bir dakikanın bile hesabı sorulur. Sistem bireye, zaman’ın para demek olduğunu öğretir. Birey de zamanını hep daha fazla para kazanmaya yönelik olarak harcar (Anar, 2015).

Zaman para olabileceği gibi para da önceden kazanılmış, yatırıma sokulmuş zamandır. Zaman tüketilmektedir. Bu nedenle zamana ihtiyaç artmakta ve bu ihtiyacı karşılamak içinde teknolojiye yatırım yapılmaktadır. Kredi kartları, hızlı taşıma araçları, e-postalar, internetle alışveriş vb. bize James Bond filmlerinin göstermiş olduğu askeri araştırmalar sayesinde mümkün olmuş ve postmodern dünyamızın hızına katılmıştır (Akay, 2005). Aslında bu hız tutkusunun asıl sebebi önceki cümlelerde belirtildiği gibi zamanın telafisinin olmamasından kaynaklanmaktadır ve biz zamanla hayatımızın bu hız silsilesi ve araçlarıyla aslında daha hızlı akıp gittiğini fark etmekteyiz. Zaman-eşittir-para denklemi, ekonomik eşitsizlikleri tartışmak için akıllıca bir mecazdır. Timberlake’in dünyası abartılı, acımasız; ama insanların kendilerinin farkında olduğu bir parodi, fakirlerin ise aslında zaman zaman grimsi, gri, distopya standartlı fabrikalarda çalışırken tükenmiş olarak izleyebildikleri sistemsel bir potansiyele sahiptir (Robinson, 2011).

Felsefe açısından zaman kavramı birçok filozof tarafından tartışmaya konu edilmiş, ortak bir karara varılmasa bile yapılan tanımlamalarla kavrama değişik boyutlar kazandırılmıştır. Örneğin ünlü Hristiyan filozof ve teolog Aurelius Augustinus:

“Üç zaman vardır: Geçmiştekilere ilişkin şimdiki zaman, şimdikilere ilişkin şimdiki zaman ve gelecektekilere ilişkin şimdiki zaman. Çünkü bu üç zaman zihinde vardır ve onları başka yerde göremem: geçmiştekilere ilişkin şimdiki zaman anı, şimdikilere ilişkin şimdiki zaman bir anlık görü, gelecektekilere ilişkin şimdiki zaman da beklenti olarak vardır.” ifadeleriyle zaman kavramının zihinde yer tuttuğu halini tanımlamayı seçmiştir (Aristoteles, Augustinus ve Heidegger, 1996, s. 55).

Felsefenin en önemli isimlerinden biri olan Aristoteles’in zaman için kullandığı eski bir önermesinde zamanın da hiçbir şey olmadığı yalnızca içinde geçen olaylar sonucu var olduğu düşüncesi savunulmaktadır. Bununla birlikte Augustinus’un zaman düşüncesine benzer bir şekilde Heidegger zaman için bir sonranın olanaklı öncesi, ‘sonra’ olarak da bir öncenin sonrası olarak önermesini savunagelmıştır (Aristoteles, Augustinus ve Heidegger, 1996, s. 65). Ayrıca yakın dönem filozoflarından zaman ve varlık ilişkisini ifade ederken herşeyin kendi zamanının olduğunu belirterek gerçekten varolan herşey, her varolan doğru zamanda gelir ve gider ve zaman onu tayin ettiği sürece bir süre mevcudiyetini korur der (Heidegger, 2001, s. 15).

Bununla birlikte özellikle sosyoloji alanında yapmış olduğu çalışmalarla sosyolojinin klasikleri arasına girmeyi başaran ünlü sosyolog Norbert Elias zamanı tanımlarken kavramı düşünsel çekmecelerden herhangi birine kolay kolay uydurulamayacağına dikkat çekmiştir. Özellikle sorsunsel olarak zamanın fizikçiler ya da metafizikçiler tarafından tartışılmasının ayağımızın altındaki zeminin kaybedebilmesinde önemli bir etken olduğunu savunmuştur (Elias, 2000, s. 21).

Çalışmamızda öncelikli hedefimiz In Time filmi üzerinden tüketim kültürünü görebilmek, sonraki aşamalarda ise kurgulanan dünyalar üzerinden verilen ideolojik mesajların sosyolojik bir bakış açısıyla analizinin gerçekleştirilmesidir.

Tüketim Kavramı Üzerine Kısa Bir Giriş

Doğayı tüketen, düşüncüyü tüketen, inançları tüketen, yetinmeyi unutan bu toplum kültürünün belki de en fazla tükettiği kavram “zaman”dır denebilir. Zamanı üretemezsiniz başa alıp onaramazsınız, depolayıp sonradan kullanma fırsatı elde edemezsiniz ya da ileri sarıp evreni farklı formlara sokamazsınız.

Tüketim çağdaş toplumun önemli bir unsurudur. Tüketim kültürü ve toplumsal yapısının insanlar için sonuçları çok çeşitli ve genellikle düzensizdir. Hepsinin, tüketimin kendisinin çelişkili doğasında kök saldığı görülür. Diğer taraftan, tüketici toplumunun yapısı üretimi yönlendirir, istihdam yaratır, zenginleştirir ve kültürel değişiklikler meydana getirirken öte yandan, bu güçlü ve geniş iktidarlar, görünüşte kapsamlı ve değişen tüketici istekleri, arzuları ya da ihtiyaçlarına dayanmaktadır (Martínez, 2015).

Tüketim, tüketim kültürü ve tüketim toplumu üzerine kapsamlı çalışmalar ortaya koyan ünlü sosyolog Zygmunt Bauman, tüketim toplumu tanımlamasında tüketicileri zaman çizgisinde değişiminde üreticilerden tüketicilere evrilme olarak kabul etmektedir. Bauman’a göre sski tip modern toplum üyelerini en başta üretici ve asker olarak gördü; onları üreticiler ve askerler olarak şekillendirirdi. Ancak mevcut postmodern evrede, modern toplumun kitlesel endüstriyel iş gücüne ve zorunlu askerliğe pek ihtiyacı kalmamıştır; toplum, üyelerini tüketiciler olarak değerlendirme ihtiyacındadır artık. Günümüz toplumu, üyelerini, en başta, tüketici rolünü oynama görevinin emrettiği şekilde biçimlendirmektedir (Bauman, Küreselleşme, 2002).

Tüketim toplumu bir bakıma şuur ve bilinçten uzaklaşarak bambaşka bir hayat tarzı ve yaşama arzusuyla dolu bireylerden oluşur. Bilinçsizce tükettiği kavramların başında da daha önce belirttiğimiz gibi zaman gelir. Sosyolojik anlamda tüketim toplumu yeni bir uzmanlaşma alanı yaratmıştır. Bu uzmanlaşmanın temsil ettiği akılcılaştırma sürecinin, modern yaşamın ihtiyaçlarına hızlı ve etkili yanıtlar sağlayan dört temel unsura dayandığı söylenebilir: Verimlilik, hesaplanabilirlik, öngörülebilirlik ve denetim. Ayrıca tüketimin Lasch tarafından ileri sürüldüğü anlamda bir propagandasının hala yapılmakta olduğu söylenebilir. Çünkü hala tüketim toplumu nesne üzerine iyi bir propaganda yapmadan ürettiği bir

ürünü diğerine göre daha çekici kılmadan ilerleyemez. Bu anlamda tüketim toplumu nesnelere üzerine iyi bir propagandayla var olabilmektedir. Tüketim toplumunun nesnelere üzerine propagandası bireylerin “eksik” olarak gördükleri noktalar üzerinde yoğunlaşmaktadır veya daha doğru bir ifadeyle tüketim toplumunun reklamları, bireyler üzerinde önce eksik bir durum yaratıp daha sonra onun “bu” nesneyle giderilebileceği üzerine bir propaganda yürütmektedir (Senemoğlu, 2017).

Bununla birlikte Jean Baudrillard, tüketim pratik farklılığını eğitimde görülen sınıfsal eşitsizlik üzerinden yorumlamaya gitmiştir. Baudrillard’a göre, Tüketim de okul gibi bir sınıf kurumudur: Sadece ekonomik anlamda nesnelere önünde eşitsizlik yoktur -kısaca, tıpkı herkesin benzer eğitim fırsatına sahip olmaması gibi, herkes aynı nesnelere sahip değildir; ama daha derin bir şekilde yalnızca bazılarının çevre öğelerinin özerk, rasyonel bir mantığına ulaşabilmesi anlamında radikal bir ayrımcılık vardır: Bu kişilerin nesnelere ilgisi yoktur ve doğrusunu söylemek gerekirse bunlar tüketmezler (Baudrillard, 2017). Öte yandan Zygmunt Bauman, tüketimin hayatımızı ne yönde şekillendirdiği, tüketime farklı açılardan bakmamıza imkan sağlamıştır. Ona göre küresel bir tüketim toplumunda yaşıyoruz ve tüketim davranışı kalıpları, iş ve aile hayatımız dâhil hayatımızın diğer her yönünü etkilemektedir. Bauman, artık hepimizin daha fazla tüketme baskısı altında olduğunu ve bu yolda tüketim ve emek piyasalarında metalara dönüştüğümüzü iddia etmektedir (Bauman, *Etiğin Tüketiciler Dünyasında Bir Şansı Var mı?*, 2010).

Zamana Karşı

Andrew Niccol’un yönetmenliğini üstlendiği *In Time* filmi, ciddi bir bilim kurgu konseptine, sosyal ve varoluşsal konuları keşfetme olanaklarına sahip bir eser niteliğindedir. Bununla birlikte film yer yer konuların sıralanmasında ve ideolojik düşüncenin işlenmesinde yüzeysel kalmaktadır. Kitlelere hitap eden akıllı bir bilim-kurgu kavramı yapma ihtiyacı anlaşılabilir olsa da Niccol, uygun eylem kaplamasını alır ve onu zemine taşır (Goldberg, 2011).

In Time (2011) filminde Justin Timberlake, açıklanamayan geleceğin ya da paralel dünyanın (ayarlar ve kostümler nispeten çağdaş) bir vatandaş

olan Will Salas'ı canlandırıyor. Bu dünyada, genetik mühendisliği herkesin biyolojik yaşını 25 yaşında sabitlemek için kullanılmıştır. Bu noktadan sonra ise, yaşamak için herkese bir yıl yaşam hakkı sunulmuştur, ancak daha fazla çalışarak veya suç işlemeyerek bu süre uzatılabilmektedir (Ebert, 2011).

Getto'da Will' in (Justin Timberlake) yaşadığı Dayton isimli endüstriyel bir zaman dilimi, çoğu insanın sadece birkaç saat daha bir araya gelmesine olanak sağlayan bir bölge olarak kurgulanmıştır. 28 yaşında, hayatına üç yıl daha eklemiş, ancak yaşam standart maliyeti yükselmeye devam etmektedir. Dün yaşamasına 1 saat olanak sağlayan iş gücü yarın iki saatine mal olabilmektedir (Dargis, 2011). Bu paradoks devam ederken hiç tanımadığı 100 yaşında olan birinden kendisine milyonluk değerinde zaman yüklemesi yapılır ve ardından kendini ölümün kollarına bırakırken Will (Justin Timberlake), aslında bir intihar olan bu durumdan bir cinayetin faili olarak suçlanır. Zaman polisinden kaçmaya başlayan Will (Justin Timberlake), bir zaman milyarderinin kızını Silviya'yı (Amanda Seyfried) kaçıtır ve zamanla birbirlerine âşık olan bu çift modern Robin Hood gibi muhtaçlara saat, dakika ve saniye dağıtmaya başlar (Barnes, 2011).

Filmde zaman bölgeleri arası geçiş pahalı da olsa serbesttir fakat bu geçiş hemen göze çarpmakta ve müdahale edilmektedir. Egemen ideolojinin, filmi bu şekilde kurgulamasının nedeni insanların sınıf değiştirmemesi gerektiğini, sınıf değiştirme halinde hem kendi hayatlarının hem de sistemin büyük sıkıntılarla karşılaşacağını kanıtlamaktır. Hem bölgeler arası geçişle sistem çok masum bir şekilde gösterilmiş; *'paranız varsa tabii ki geçebilirsiniz, sizi kimse engelleyemez'* izlenimi yaratılmış hem de *'bir yerden elinize para geçmiş olabilir, ama o para sizin hakkınız değil, siz onu en yakın sistem bekçisine teslim edin ki başınıza bir iş gelmesin, biz sizin iyiliğinizi düşünüyoruz'* fikri yerleştirilmiştir (Ceyhan, 2015).

Günlük hayatın içerisinde her şey zamanla ödeniyor. Örneğin bir fincan kahve içerseniz 3 dakika vermeniz gerekiyor. Tabii bir gün sonra aynı kahve için 4 dakika vermeniz gerekebilir, çünkü enflasyon sürekli artıyor. İlginçtir ama siz bu artışa itiraz ettiğinizde, sırada bekleyen diğerleri "hey zamanımızı alıyorsun" diyebilir ve buna karşılık söyleyeceğiniz şeylerin pek bir değeri olmaz. Bu artış zenginlere yarıyor

çünkü zamanı tükenenlerin yaşayamadıkları yıllar da başkalarının hayatlarına ekleniyor (Büyükyıldırım, 2012).

Sınıfsal Çatışma Bağlamında Zamanın İdeolojik Yorumu

Elbette bununla birlikte muazzam sınıf farklılıkları seyircinin dikkatini çekmektedir. Bir tarafta otobüse binmek için yeterli zamanı olmadığı için ölen insanlar, diğer tarafta da yüz binlerce hatta milyonlarca yıla sahip, sözde 'ölümsüz' insanlar. Tam bu noktada Henry Hamilton tarafından söylenen bir söz aklımıza geliyor: "Birkaç kişinin ölümsüz olabilmesi için, pek çok kişinin ölmesi gerekir." Bunun ne anlama geldiğini soran Will, Henry'den şu cevabı alır: "Gerçekten bilmiyor musun? Herkes sonsuza dek yaşayamaz. Onları nereye koyardık? Sence neden zaman dilimleri var? Sence neden varoşlarda fiyatlar ve vergiler aynı gün yükseliyor? Hayat pahalılığı insanların ölmesini sağlamak için var. Başka türlü gününbirlik yaşayanların yanında nasıl milyon yıla sahip insanlar olsun ki? Fakat gerçek bundan farklı. Aslında herkese yetecek kadar zaman var. Kimse vadesinden önce ölmek zorunda değil." Will ve Henry arasında geçen bu diyalog filmin kısa bir özeti gibi. Filmin ana fikrini kısa ve öz bir şekilde özetliyor (Tan, 2017).

"Zamanım yok. Bunlar nasıl oldu diye açıklayacak zamanım yok..." diyerek başlayan distopik film tarzını benimseyen eser, yaşlanmanın 25 yaşında durmasını ve yaşamanın insanın kendi çabalarına bırakılmasından sonraki süreci anlatmaktadır. Kurgulanan bu dünyanın vatandaşlarının yaşaması için oksijenden sonra en çok ihtiyaç duyduğu şey zamandır. Zira para dönemi bitmiş sınıfsal farklılıklar, toplumsal tabakalaşma ve statüler zaman kavramıyla belirlenmektedir. Günlük yaşamın devam etmesi, emeğin karşılanması film içinde de geçen "onu kazanıp, onu harcıyoruz" repliği eşliğinde hayat bulmaktadır. "Ya paranı (zamanını) ya canını" diye sorulan bir dünyada ikisinin de aynı olduğu kurguya dayalı tüketim toplumunun geleceğe yönelik daha katı bir tasvirinin gerçekleştiği In Time filmi toplumsal eşitsizlikler, gelir düzensizliklerini konu alan farklı bakış açıları sunabilen sorgulama ve eleştiri odaklı bir eser niteliğindedir. Filmde anlatılan dünyada ultrakapitalist sistem mevcut düzenin baskın ideolojisi olmuş, zenginler ellerindeki zaman

zenginliği ile sonsuza kadar yaşarken alt sınıfların mevcut tabakası ise ansızın zamanlarının tükenmesi ile hayatını kaybedebilmektedir. Dolayısıyla tasvir edilen bu dünyanın ezilmiş toplulukları için saniyelerin hatta saliselerin kıymeti diğer hiçbir şeyle ölçülmeyecek kadar değerlidir. Öte taraftan kapitalist sınıf farklılıkları, gettolar ile metropoller arasındaki yaşam standartları ve farklılıkları ile vergi sistemindeki eşitliklessnessler, filmin konu edindiği farklı kavramlar arasında. Zira sosyolojik olarak hem sosyal bilimlerde hem de edebiyat, sanat gibi birçok alanda sıklıkla işlenen tabakalaşma, statü gibi kavramların bu şekilde kurgulanan filmde olmaması, anlatılmaması büyük bir eksiklik olurdu. Yönetmen; film içine yerleştirdiği, izleyicinin ilk görüşte zihnine kazınan, dünya içinde dünyaların var olduğu, adaletsizlik üzerine kurulan, sıkı denetimlere tabi tutulan, isteyen istediği gibi geçemediği, sınırlarla çevrili hayatların anlatıldığı farklı tabakaları da kurgusal bir şekilde ifade etmektedir. Filmde, gettolara kıyasla zenginliğin teknolojik imkânlarla gösterime sokulduğu soyut toplumların hâkim olduğu alternatif dünyalar da seyirciye sunulmaktadır. Gündelik yaşamların standartlaştığı, kuralların herhangi birinin terk edildiği anda diğerleri tarafından kolaylıkla fark edilebildiği toplumlar, başrol oyuncusunun yapmış olduğu birkaç sıra dışı davranışla değişik açılardan fark ettirmeye çalışılmıştır. Adaletsizlikler, eşitsizlikler her ne kadar kabul edilebilecek bir durum gibi görünmese de egemen güç kendi düşünce penceresinden olayları yorumlar ve bu dünyanın kazananının da “güçlüler” in olacağına şüphesiz bir şekilde inanır. “Bu alenen Darwin kapitalizminin ve onun doğal seleksiyonunun” ifadesi olan “kesinlikle” cevabıyla gelişen diyalogdaki gibi “güçlü olan kazanır” repliğiyle aslında anlatılmak istenen özetlenerek kapitalist ideoloji eleştirisi yapılır.

Film boyunca ultrakapitalist sisteme bağlı ideolojik söylemler değişik sahnelerde ifade edilme yoluna gidilmiştir. “Birkaç kişinin ölümsüzlüğü için diğerleri ölmeli” repliği ile devam eden diyalogda kurgulanan hâkim düşünce unsurunun değer(siz) yargılarını, dünyaya bakış açılarını gerçek dünya ile karşılaştırma imkânı bulabilmekteyiz. Aslında bu cümlelerle ifade edilen vaka, bizim bizden teslim alınışımızın en distopik halini de ifşa etmektedir.

Çehresi Hiçbir Dönem Değişmeyen Getto'lar

Dayton sakinleri hayata biraz daha devam edebilmek adına gecelerinden, huzurlarından, mutluluklarından ve sahip oldukları birçok şeyden vazgeçip fabrikalarda ağır çalışma koşullarında saliselerin peşinden koşturmaktadır. Haz, mutluluk ve ideal kavramların yerini birbirine çoğu zaman düşmanca bakan insanların bakışları almıştır. Mücadele hiç olmadığı kadar sertleşmiş, acımasızlaşmıştır. Koca makinaların altında preslenen ağır metal hammaddeleri değil insanların umutları ve yaşam sevinçleri olmuştur. Filmin belli kısımlarında devasa fabrikalar ve ona doğru çoğu zaman koşarak gelen tulumlu işçiler kadraja girmektedir. Fabrika içinde mola saatlerinde işçilerin uğrak yeri olan kantinde yiyecek ve içecek tarifelerinin bulunduğu ücretlendirme ekranları ve karşılığında talep edilen dakikalar filmin konusunu değişik metaforlarla seyircinin önüne sererek kavramların yere sağlam basmasına olanak sağlamıştır. Ultrakapitalistler tarafından el koyulan zaman arttıkça, işçilerin kendileri için ayırabildikleri zaman azalıyor, ufalıyor, tükeniyor. Zamanın hızlı kullanımıyla daha büyük miktarlarda artı değer ve kar elde edilirken bedensel ve ruhsal bir tükeniş içerisinde sürüklenen işçilerin kendisini geliştirebilmek bir yana küçük mutluluklar, zevkler için dahi ne zamanları, ne mecalleri kalıyor. Yaşamdan keyif alamıyorlar (Güngör, 2017). Diğer taraftan ömrü (zaman'ı) dolduğu için güpegündüz yere yığılmış cesetler ve etraflarında onları duygusuz bir şekilde izleyen veya çoğu zaman izlemeden geçip giden, neredeyse bütün duygularını uğruna kazanmaya adadıkları zaman sefilleri göze çarpmaktadır. Filmde ki bu sahne, toplumsal gerçekliğin belki de günümüzde de bu kadar uzaktan hissiz ifade edildiği ender vurucu sahnelerden bir tanesidir denilebilir.

In Time ve Günümüze Çeşitli Göndermeler

Kurgulanan olaylarda günlük yaşamlara ait birçok kavram farklı bakış açılarından ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu kavramlardan belki de en önemlilerinden biri toplumun asli unsurlarından olan evlilik müessesesi ya da öncesi hazırlık dönemi olan birbirini tanıma süreci. Will: "Bir sevgili için kimin zamanı var ki?" tarzında bütün sitemleri dışa vururcasına soğuk bir cümle fırlatır muhatabına. Evlilikler, sevgili olabilmeler artık bu

dünyanın istenen arzu edilen kavramları arasında yer almaz, çünkü insanlar başka bir sorumluluk ile baş edebileceklerini düşünmemektedir. Zamanın para birimi olarak kullanılması demek; kiranın sahip olduğunuz zamanla ödenmesi, faturaların, market ihtiyaçlarının tümünün ve diğer her şeyin zamanla ödenmesi demek. Bir taraftan bunları temin etmek için çalışıp didinmek öte taraftan kendine ve çevresine zaman ayıramamak paradoksu insanları çoğu zaman tükenmişliğe sevk eder, ama ne olursa olsun yaşamak adına bunların karşılanması gerekmektedir. Bu noktadan itibaren filmde karşımıza çok da yabancı olmadığımız erken dönem kapitalist sistemin yegâne ezici kavramı “fazla mesai” zorunluluğu çıkmaktadır. İfade edilen dünyanın insanlarına atalarından kölelikten başka bir de fazla mesai miras kalmıştır. İnsanların ölümle arasında bundan böyle mesai kavramı durmaktadır.

Film içinde tasvir edilen zamanı sahiplenmek adına verilen mücadeleler, kavgalar ve savaşlar insanları fiziksel olarak bir değişime maruz bırakmasa da zihinsel olarak zayıflatıp güçsüzleştirmektedir. Ruhsal ve zihinsel çöküntünün yarattığı tahribatlar zaman stoklarında (dijital zaman tüketim göstergesi) mevcut süre seviyeleri ne kadar fazla da olsa insanların tükenmişliğinden dolayı ölme isteklerinin önünü alamamakta, insanların kimi zaman ruh yaşlarından kaynaklı hayatlarını sona erdirme arzusunu engelleyememektedir.

Film üzerinden geliştirilen önemli diğer bir kavram ise daha çok güvenlik sistemleriyle gerçekleştirilen panoptikon’dur. Filmin ilk çeyreğinden itibaren denetleme mekanizmaları göz önüne serilerek toplumun an be an takip edilmesinin dayanılmaz rahatsızlığı kadraja yansıtılmıştır. Güvenlik sistemleri ve mekanizmaları egemen gücün kendilerini dışarıda daha güvende hissetmesine olanak sağlar, zira bunlar olmaksızın bir saniye bile geçirilmeyeceği, böyle bir şeyin düşünülme olasılığının bile mümkün olmayacağı filmde diyaloglarla aktarılmaktadır. “Koruman yok mu?” sorusuna Will’in “hayır” cevabı soran kişinin şaşırmasına yetip de artmıştır. “Kendimi adalet kavramıyla yormam, sadece ölçülebilir şeylerle yorulurum: Saatler, dakikalar ve saniyeler.” ile başlayan başka bir diyalogda asıl öncülün, değerli kavramın adalet olmadığı, sermayenin (zaman) bir hayat tarzı bir yaşam ideali olduğu somutlama yoluna gidilerek ifade edilmektedir.

Bireysel Özgürlük Sınıfsal Tutsaklığa Karşı

Analiz edilen eserin üst sınıflara da bazı göndermeleri mevcuttur. Film boyunca başrol oyuncusuna eşlik eden yardımcı kadın oyuncu zengin bir babanın kızı olup monoton hayatından zevk alamayan etrafı korumalarla çevrili genç bir kızı canlandırmaktadır. Will Silviya'ya elindekilerin öylece seyredilmemesi gerektiğini sahip olduklarını kullanmasını, onlardan zevk almasını öğütler. Doğadan ve çevreden öğreneceği çok şeyin olduğunu onlarla bir bütün olup hayatın asıl anlamını kavramasını ister. Kurullarla dolu zengin yaşamını değiştirmek istiyorsa çoğu zaman bunları reddedip karşı çıkmasını öğütlemeyi de ihmal etmez. Bunca yıl yanı başında olan denize girmeye cesaret edemeyen Silviya, Will'in yardımıyla prangalarından kurtulur ve özgürlüğün tadını çıkarmaya başlar.

Zenginden Al Getto'ya Dağıt

Zenginlerin ölümsüz olabilmesi için fakirlerin zamanlarını çalması gerekiyor. Zaten ekonomiyi kontrol altında tutan zenginlerin bu çalma işlemini sürekli yapılan zamlarla ve sürekli yükselen enflasyonla çok rahat yürüttüklerini söyleyebiliriz. Tıpkı gerçek dünyada olduğu gibi. 'Bir yerde olması gerekenden fazla para (zaman) varsa hemen eritilmelidir' fikri yıllardır dünyamıza hâkim olmuştur. Will ve Sylvia'nın bu oluşumu yıkmak için yaptıkları girişim sonrası Philippe Weis çok acımasız bir gerçek olan "Bir nesil için dengeyi oturtabilirsin. Bilemedin iki... Ama kendini kandırma sonunda hiçbir şey değişmeyecek. Çünkü herkes son-suza dek yaşamak ister." Repliğini yüzümüze vurmaktadır (Ceyhan, 2015).

Filmin sonuca bağlanan son bölümlerinde Will ve Silviya düzenin yıkılmasının çok kolay olmadığını bilseler bile bunun için adım atmaktan geri durmaz. Zira her değişim için küçük hareketlenmeler, cılız alevlenmeler koskoca alanı yakmaya yetecektir. Toplumsal eşitsizliklerin temelinde insanların bu adaletsizliği kabullenmesi yatmaktadır. Boyun eğmeler insanları başkalarına köle etmekten başka bir işe yaramamaktadır. Silviya üzerinden yansıtılan değişimler toplumsal düzleme doğru genişletilmek istenmiştir. Önce Silviya'nın kendi dünyasında başlattığı

dönüşümler, sonrasında babasının zenginliğini tehdit etme derecesine kadar ulaşmıştır. Babasının çoğu zaman kendisinden bile çok sevdiği zenginliğini elinden almak için Will'in uzattığı eli geri çevirmemiş düzene karşı harekete geçmiştir. Zaman bankalarından çaldıkları zaman yüklemelerini ihtiyaç sahiplerine dağıtmış böylelikle imkânsız sanılan, kırılmaz olarak ifade edilen körlüklerin bile iyileşebileceğini kanıtlamaya gitmişlerdir. Ultrakapitalist sistem güç kaybederken alt sınıf güçlenmeye ve karşı duruş olarak ihtiyaç duyulan irade bu şekilde zayıfların elinde hayat bulmaya başlar.

Sonuç

"İslam"ın ünlü düşünürü "İbni Rüşd" (1126–1198) zaman için; "Bir uçtan sonsuz olan bir şeyin, öteki ucunun da sonsuz olması, yani ileriye doğru sonsuz olanın, geriyedöğru da sonsuzdan gelmesi gerekir" der ve devam eder, "yaratılmış" (hadis) bir varlık, zorunlu olarak bozulmaya (fasid olmaya) "yok" olmaya mahkûmdur, oysa "zaman" sonsuzdan gelip sonsuza dek sürecektir (Velidedeoğlu, 2015). Hayatımıza dâhil olan birçok şeyin alternatifini kullanarak onları egale edebilir ya da geri dönmek üzere ara verebiliriz. Bağlılıklarımızdan alternatifler aracılığıyla arınabiliriz. İleri sürdüğümüz bu fikrin belki de tek istisnası zamandır. Zira aklımızdan çıksa bile, görmezden de gelsek yerine hiçbir şeyi koyup ondan tasarruf edemeyiz. Zaman yerine konulabilecek, alternatifi oluşturulabilecek bütün kavramların ötesinde bir olgu olarak bu yönüyle zaman, In Time filminde ifade edilmektedir. In Time filmi ile birlikte zamanın değerini bilmeyen toplumlar olarak kıymetini vakte çevirdiğimizde anlayabiliyorsak zamanın acı yüzüyle karşılaşmanın nelere mal olabileceğine dair bazı kareler sinema teknolojisiyle birleşerek anlatılmaya, dile getirilmeye çalışılmış ve zaman, insanın bir parçası olunca, yaşlanmanın önüne geçilse de ansızın yere yığılıp ölmesinin önüne geçilemez.

Özetle In Time filmi benzeri filmler gibi sadece aksiyona odaklanıp seyirciyi eğlendirmeyi, hayretler içine düşürüp fantastik bir alanda zaman geçirmeyi hedeflememiştir. Zaman, Kapitalist sistem, Toplumsal eşitliksizler, sınıfsal farklılıklar v.b düşünsel ve yapısal kavramlar distopik zeminde bölümlere ayrılarak ifade edilmeye çalışılmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

**Sociological Analysis of Time and In Time Movie As
The Metaphor of Consumption In Consumption
Society**

*

Bingöl University

Today, online and physical acquisitions are realized in various areas which can be expressed in billions of dollars in seconds. In the early days, although the commitment to commodities had a stimulating situation for later periods, the lack of necessary predictive measures led to the enslavement of humanity. Our habits that we can describe as the massacre of consumption have reached to the dimensions that do not have any hope in the relationship between the subject and the object.

Our consumption habits, our approach to consumption have an important place in the formation of our identities, often in the deterioration. Following the transformation rate of globalization on individuals leads us to the characteristic form of the consumer society at many points. People who spend more than what they have earned cannot win but who know how to consume and who are convinced that they exist as they spend, have lost the distinction of humanity in terms of the future.

However, there may be some reasons for the consumption to exceed the needs. The fashion, which has a great importance in the past as it affects the Millennium Age and its transformative side cannot be denied by any society, is shown to be one of the biggest reasons. In today's consumer society, where needs are manipulated, artificial agendas and needs are made an object of desire for individuals, fashion is an irresistible reality of the culture industry. According to the current culture and economic requirements, the fashion is changing in every period and its power is derived from this variability. It is in the separation of us and others by means of fashion through fashion (Yağlı, 2014).

One of the main characteristics of popular culture is that consumption has become the determinant of culture from its complementary position to culture. Undoubtedly, this change is the result of the traditional consumption concept in which the needs have been converted into consumption, leaving its place to an understanding where consumption has become the need for consumption (Baudrillard, 2017).

Real time, psychological time, biological time and administrative time are divided according to their perceptions. Some of these definitions; The meaning of the word as time, the events from the people of the past, according to the scientific perspectives of the very different time definitions come to the present, to follow the future towards each other, the individual is a continuous process beyond the control of the individual. Time is a phenomenon that has physical, philosophical, psychological and sociological dimensions that human beings cannot perceive by sensory organs (Mehmet Gürbüz, 2012).

Before time counting, it is about to regulate the world we live in and therefore our own position within this world. When Heidegger says *oluş* world time day, he takes into consideration the requirements of the sociality in which we will be involved and the imposition of these necessities on us. In this sense, the time is always a time connected to the world through calendaring (Günok, 2016).

The main subject of the analyzed film is the system critique of life in the dystopian context which goes beyond our time in different places within a different time period. It is mentioned a world in which time is the currency, everything is bought and sold over time.

Usually the time, the most important part of our lives, has become a commodity which the modern man can age with which he doesn't give him the value he deserves. The film has been consumed so brutally, and a behavior in its consumption has tried to express the invisible time perception through life.

Kaynakça/References

- (tarih yok). 3 15, 2016 tarihinde TBMM: <https://www.tbmm.gov.tr/hukümetler/KP57.htm> adresinden alındı
- Akay, A. (2005). *Postmodernizm*. İstanbul: M&L Yayınları.
- Anar, E. (2015, 07 05). *Zaman kavramı üzerine bir deneme*. 07 03, 2018 tarihinde <https://dunyalilar.org/zaman-kavrami-uzerine-bir-deneme.html/> adresinden alındı
- Aristoteles, Augustinus, A., ve Heidegger, M. (1996). *Zaman kavramı*. (S. Babür, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Aytaç, Ö. (2002). Boş zaman üzerine kuramsal yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 231-260.
- Büyükyıldırım, Ü. (2012, 02 05). *In Time (Zamana Karşı)*. 07 2018, 24 tarihinde <http://www.bilim.org/in-time-zamana-karsi/> adresinden alındı
- Balcı, A. (1990). Zaman yönetimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(23), 1-2.
- Barak, h. (2018, 12 18). *nesne ve kavram olarak zaman*. <http://www.teorivepolitika.net/index.php/arsiv/item/96-nesne-ve-kavram-olarak-zaman> adresinden alındı
- Barnes, H. (2011, 11 04). *In Time-review*. 05 04, 2018 tarihinde <https://www.theguardian.com/film/2011/nov/04/in-time-film-review> adresinden alındı
- Baudrillard, J. (2017). *Tüketim toplumu*. (N. Tural, & F. Keskin, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2002). *Küreselleşme*. (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2010). *Etig'in tüketiciler dünyasında bir şansı var mı?* (F. Çoban, & İ. Kantarcı, Çev.) Ankara: De Ki Yayınları.
- Bilhan, D. Ş. (2007). 19. Yüzyıl avrupa resminde zaman kavramının anlamsal değişimi . *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17-33.
- Boşnak, M. (2011, 05 30). <http://www.haber7.com/yazarlar/metin-bosnak/748722-zaman-medeniyet-ve-din>. adresinden alındı
- Ceyhan, K. (2015, 12 31). *In time (zamana karşı) filmi ideolojik kuram incelemesi*. 06 23, 2018 tarihinde <http://olmayanulke.com/in-time-zamana-karsi-film-ideolojik-kuram-incelemesi/> adresinden alındı

- Chulhan, B. (2018). *Zamanın kokusu*. (Ş. Öztürk, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Coştu, F. C. (2015). Zaman üzerine bir sınıflama denemesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 647-664.
- Çüçen, A. (2018). *Martin Heidegger: Varlık ve zaman*. Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Döner, E. (2017). Bazı kültürlerde ve dinler de zaman. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(1), 229-234.
- Dargis, M. (2011, 10 27). *Die young, stay pretty, and watch your clock*. 06 01, 2018 tarihinde <https://www.nytimes.com/2011/10/28/movies/in-time-scifi-film-with-justin-timberlake-review.html> adresinden alındı
- derszamani.net. (2018, 12 16). *Zamanın önemi ile ilgili kompozisyon*. <https://www.derszamani.net/zamanin-onemi-ile-ilgili-kompozisyon.html> adresinden alındı
- Ebert, R. (2011, 10 26). *In Time*. 07 15, 2018 tarihinde <https://www.rogerebert.com/reviews/in-time-2011> adresinden alındı
- Elias, N. (2000). *Zaman üzerine*. (V. Ataman, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Güngör, K. (2017). *Büyüyen zaman ihtiyacı*. İstanbul: Notabene Yayınları.
- Günok, E. (2016). Heidegger felsefesinde zamansallığın göstereni olarak sıkıntı kavramı. *Kilikya Felsefe Dergisi*, 16-38.
- Goldberg, M. (2011, 10 27). *In Time Review*. 06 06, 2018 tarihinde <http://collider.com>: <http://collider.com/in-time-review/> adresinden alındı
- Heidegger, M. (2001). *Zaman ve varlık üzerine*. (D. Kanıt, Çev.) Ankara: A Yayınları.
- <http://bilgibak.net>. (2018, 12 23). Musevilik yahudilik nasıl bir dindir: <http://bilgibak.net/musevilik-yahudilik-nasil-bir-dindir/> adresinden alındı
- İşleri, D. (2018, 12 16). <https://kuran.diyamet.gov.tr>. Tefsir Leyl Suresi: <https://kuran.diyamet.gov.tr/tefsir/sure/92-leyl-suresi> adresinden alındı
- Kılıç, M. (2012, 03 23). *Makale*. https://www.tavsiyeeyorum.com/makale_8648.htm adresinden alındı

- Kızgut, R. (2009). *Eskiçağ uygarlıklarında tarih düşme yöntemleri*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, sosyal Bilimler enstitüsü, Konya.
- Karadaş, N. (2015). Zaman kavramına kuramsal yaklaşımlar ve internet'te şimdiki zaman olgusu. *Folklor/Edebiyat*, 21(83), 325-329.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekrasyon: Boş zamanları değerlendirme*. İstanbul: Gazikitapevi.
- Kaynak, İ. H. (2016). Dinlerde kutsal zaman ve mekanın tarihsel yapısının fenomenolojik algısı. *Sutad*, 39, 443-455.
- Kuyaksil, A. (2014, 06 23). *Zamanın önemi*. <http://adar.org.tr/tr-TR/kose-yazilari/228/zamanin-onemi> adresinden alındı
- Martínez, A. N. (2015). *Being Human in a consumer society*. Burlington: Ashgate Publishing.
- Gürbüz, M. ve Aydın. H. (2012). Zaman kavramı ve yönetimi. *KSU Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 1-20.
- Mozhaeva, T. (2015). Doğu ve Batı Resim Sanatında. *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı* , 3-6.
- option=com_content&task=view&id=141&Itemid=45*. (2018, 12 23). Hristiyanlık Nedir? Hristiyanlar Neye İnanırlar: http://www.incil.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=141&Itemid=45 adresinden alındı
- Orel, F. D., ve Yavuz, M. C. (2003). Rekreatyonel turizmde müşteri potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir pilot çalışma. *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(11), 61-76.
- Pişkin, Y. (2018, 12 16). <http://www.kadinveaile.com/>. Kuran'ı Kerimde Zaman Kavramı Musluman ve Zaman: <http://www.kadinveaile.com/kuran-i-kerimde-zaman-kavrami-musluman-ve-zaman/> adresinden alındı
- Robinson, T. (2011, 10 27). *In Time* . 08 02, 2018 tarihinde <https://film.avclub.com/in-time-1798170197> adresinden alındı
- Senemoğlu, O. (2017). Tüketim, tüketim toplumu ve tüketim kültürü: Karşılaştırmalı bir analiz. *İnsan&İnsan Dergisi*, 12, 66-86.
- Soysal, A. (2018). *Heidegger'de zaman ve üzerine*. İstanbul: Monok Yayınları.
- Türker, F. (2010, 06 20). *Zaman Nedir Nasıl Oluşur*. makaleci.com: <https://makaleci.com/zaman-nedir-nasil-olusur.html> adresinden alındı

- Tan, C. (2017, 02 18). *In Time filminde sınıfsal çatışma*. 01 08, 2018 tarihinde <http://www.bilimkurgukulubu.com/sinema/in-time-filminde-sinifsal-catisma/> adresinden alındı
- Topakkaya, A. (2017). *Felsefe din ve kültürde zaman*. İstanbul: Say Yayınları.
- Unat, Y. (2004). İslâm'da ve Türklerde zaman ve takvim. *Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi*, 1-2.
- Velidedeoğlu, M. (2015, 01 09). *Zaman Üzerine*. 06 04, 2018 tarihinde http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/181412/Zaman_Uzerine.html adresinden alındı
- Yıldızdöken, Ç. (2017). Heidegger'de Dasein'in varlığı ve zaman meselesi . *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 53, 162-178.
- Yağlı, S. (2014). Gündelik hayatın bir alanı olarak moda aracılığıyla kültürün yeniden inşası. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 4(7), 157-162.
- Zaman Nedir*. (2018, 12 16). http://fizikolog.net/fizik_ansiklopedisi/zaman_nedir.html adresinden alındı

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

- Özbey, A. U. (2018). Tüketim toplumunda tüketim metaforu olarak zaman ve in time filmi üzerine sosyolojik analiz. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 2461-2479. DOI: 10.26466/opus.484533